

Küçük Güç, Büyük Siyaset: Birleşik Arap Emirlikleri'nin Afrika Politikası

Small Power, Big Politics: The United Arab Emirates' Africa Policy

Abdüssamet Pulat

Sakarya University, The Middle East
Institute, Sakarya, Türkiye,
apulat@sakarya.edu.tr,
ror.org/04ttnw109

Geliş Tarihi/Received: 11.03.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 16.04.2025
Yayınlanma Tarihi/ Available Online:
25.04.2025

Öz: Bu çalışma son yıllarda Afrika'da nüfuzunu artıran Birleşik Arap Emirlikleri'nin kıtaya yönelik politikasının belirleyici unsurları üzerine odaklanmaktadır. Son 20 yılda birçok alanda olduğu gibi dış politikada da önemli bir değişim yaşayan BAE'nin Afrika'nın birçok ülkesiyle ekonomik ilişkilerini geliştirdiği ve kıtaya en çok yatırım yapan dördüncü ülke olduğu görülmektedir. Afrika'ya verdiği önemi hükümet nezdinde Afrika işlerinden sorumlu bakan atayarak gösteren Abu Dabi yönetimi, şirketleri ve vakıfları aracılığıyla da kıtaya ciddi bir sermaye akışı sağlamıştır. Afrika'daki tek varlığı ekonomik alanla da sınırlı kalmayan BAE, askeri üsler, işbirliği anlaşmaları ve savunma sanayi ihracatlarıyla varlığını artırmıştır. Çalışmada BAE'nin Afrika'daki gücünü nasıl artırdığı ekonomik ve askeri bağlantılara odaklanılarak incelenmektedir. Buna ek olarak, son yıllarda yeniden büyük güçlerin nüfuz mücadelesi sahasına dönen Afrika'da BAE'nin neden güç artırmaya çalıştığı sorusuna da cevap aranmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Birleşik Arap Emirlikleri, Afrika, Yatırım, Ticaret, Askeri, Nüfuz

Abstract: This study focuses on the factors that determine the foreign policy of the United Arab Emirates (UAE) towards the African continent, which has seen a notable increase in its influence in recent years. The UAE has undergone significant changes in its foreign policy and many other areas over the past two decades, during which time it has developed economic relations with numerous African countries and become the continent's fourth largest investor. The UAE's commitment to Africa is further underscored by the appointment of a minister specifically tasked with African affairs within the government, and the substantial capital influx facilitated by its companies and foundations. The UAE's engagement in Africa extends beyond the economic domain, encompassing military bases, cooperation agreements, and defence industry exports. This study explores the strategies employed by the UAE to augment its influence in Africa, with a particular emphasis on its economic and military connections. Furthermore, the study seeks to address the question of why the UAE is attempting to augment its influence in Africa, a region that has recently become a site of intense competition among global powers for dominance.

Keywords: United Arab Emirates, Africa, Investment, Trade, Military, Influence

Extended Abstract

This article explores the growing influence of the United Arab Emirates (UAE), a member of the Gulf Cooperation Council (GCC), in Africa in recent years. The Emirates has become a regionally and internationally influential country with its foreign policy practices for many years, and has become one of the most influential countries in Africa in recent years. The study questions the reasons behind this success of the UAE and the policies and instruments through which this influence has been created.

The African continent has historically been characterized by a perpetual struggle for dominance among various nations. In the recent past, China, a rising power that has emerged as a significant contender to the United States, has redirected its focus towards the African continent. This shift in focus is evident in China's expanding economic and trade relations, as well as its increased military presence. Concurrently, Russia, another major player in the global arena, has sought to assert its influence in Africa through military interventions. This has been particularly evident in countries with a high potential for conflict, where Russia has become a direct participant in numerous conflicts. The United States of America, a nation with a population of 329 million and a GDP that is the second-largest in the world, has

Cite as (APA 7): Pulat, A. (2025). Küçük güç, büyük siyaset: Birleşik Arap Emirlikleri'nin Afrika politikası. *Turkish Journal of African Studies*, 2(1), 33-47.

long been one of the most influential countries on the African continent, particularly due to its economic, military, and diplomatic capabilities. The influence of the United Arab Emirates, a country with a population of 1.2 million, a relatively low GDP, and a limited military presence, is also worthy of research, particularly in light of the reasons behind this influence.

It is evident that the United Arab Emirates (UAE) has cultivated a heightened interest in the African continent, particularly during the 2010s. This engagement is underpinned by two pivotal pillars: firstly, the establishment of economic relations through instruments such as investment, trade and foreign aid. The UAE's strategic focus on specific sectors is evident in its recent investments, which have positioned it as one of the top aid donors to Africa, surpassing those of the USA, China, and the European Union. The UAE's strategic focus on re-exporting, underpinned by its advantageous geographical location and long-standing policies, has enabled it to emerge as a significant player in the African trade landscape. The UAE's commitment to port management in over ten African nations, a strategy that has earned it the distinction of overseeing the most active ports on the continent, is a testament to its growing economic influence. Furthermore, its strategic investments in the mining sector, a crucial industry for its economy, underscore its ambition to diversify and strengthen its trade partnerships. The UAE's strategic investments in Africa extend to the renewable energy sector, a domain in which it has international specialization. These investments not only create significant economic opportunities in Africa but also foster mutually beneficial cooperation, thereby strengthening the UAE's own economy. Furthermore, the UAE's commitment to African development is evident in its position as one of the countries providing the most aid to African countries, with the second highest allocation of its foreign aid portfolio going to African nations.

The second pillar of the UAE's policy towards Africa is its military engagement in the continent. In recent years, there have been many conflicts in different parts of Africa, including Libya, where the rebellion led by Khalifa Haftar, a former soldier, against the transitional government established after the overthrow of Muammar Gaddafi turned into a civil war. In Sudan, the internal conflict initiated among the coup plotters following the overthrow of Omar al-Bashir, who had ruled the country for 26 years, has evolved into a civil war. Another conflict has occurred in Ethiopia, a major African nation, between 2020 and 2022. The conflict in Tigray, which was instigated by the central government and armed forces, persisted for a period of two years and led to the demise of thousands of individuals. In addition to these ongoing conflicts, civil wars persist in the Democratic Republic of the Congo, al-Shabaab in Somalia, and various terrorist organizations have instigated conflicts in Nigeria and other Sahel region countries. A common thread among these conflicts is the involvement of the United Arab Emirates (UAE), either through its direct military presence or its provision of aid, including weapons, equipment, and vehicles.

Consequently, the UAE has augmented its influence in Africa through a combination of economic and military means. A comprehensive examination of the UAE's motivations reveals a multifaceted approach to its policy in Africa, which has evolved into a strategic arena where major powers compete for influence. This competition can be attributed to several factors. Firstly, the perception of threats to the security of the regime following the Arab Uprisings. Secondly, the desire to consolidate its position as an influential nation by leveraging its limited size. Thirdly, the objective of enhancing its bargaining power in its relations with major powers such as the USA, Russia, and China. Finally, the need to safeguard its economic investments. This study analyses the UAE's growing influence in Africa in recent years by focusing on economic and military instruments.

1. Giriş

Ortadoğu'nun petrol zengini ülkelerinden biri olan Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) 2000'li yıllardan itibaren birçok alanda görünür hale gelen bir ülke oldu. Yöneticilerinin ülkeyi sadece petrol gelirlerine bağlı olmaktan çıkarmak için uyguladığı ticaret ve finans merkezi olma yolundaki politikaları, varlık

fonları ve şirketleri vasıtasıyla dünya genelinde ve özellikle gelişmiş ülkelerde yaptıkları yatırımlar, inşaat, eğlence ve turizm gibi alanlarda yaptıkları hamleler ile bir dönüşüme imza attılar. Bu dönüşümün en görünür olduğu alanlardan biri de dış politika oldu. Bağımsızlığını kazandığı 1971 yılından itibaren Arap ve İslam dayanışması üzerinden yürütülen dış politikanın 2000'li yıllarda tamamen değiştiği gözlemlenmektedir. Uluslararasılaşma olarak adlandırılan bu politika tıpkı yukarıda bahsedilen diğer politikalarla birlikte ülkenin nüfuzunu her alanda artırmaya yönelikti (Ulrichsen, 2017, p. 145). 2010'lu yıllarda BAE'nin bu politikası Ortadoğu özelinde açık bir şekilde gözlemlendi. Arap Ayaklanmaları'nın yarattığı değişim rüzgarını tersine çevirmek için Suudi Arabistan ile birlikte oldukça aktif bir politika izleyen BAE, parasal, diplomatik ve askeri gücünü de kullanarak nüfuzunu artırdı (Akdoğan, 2025). 2000'li yıllara kadar bölgede yaşanan gelişmelerde adı çok geçmeyen bu küçük Körfez ülkesinin etki alanının genişlediği coğrafya sadece Ortadoğu ile de sınırlı kalmadı. BAE, son yıllarda küresel güçlerin nüfuz mücadelesi yürüttüğü Afrika'da da adından sıkça söz ettirmeye başladı. Bu çalışma BAE'nin 2010'lu yıllardan itibaren Afrika politikasını incelemekte ve kıtadaki nüfuzunu neden ve nasıl artırdığı sorgulamaktadır.

Uzun yıllardır büyük güçlerin mücadele alanına dönen Afrika'da Çin'in yükselişiyle birlikte bu mücadele yeni bir sayfaya evirildi. Hem ticaret hem de yatırım alanında kıtaya egemen olmaya başlayan Çin'in ekonomik gücüne karşın Rusya ise askeri olarak bazı ülkelerdeki nüfuzunu artırma yoluna gitti. Mali, Sudan, Burkina Faso gibi ülkelerde paralı askerler ve silahlar göndererek bu ülkelerde nüfuzunu artıran Rusya, bazı ülkelerde gerçekleşen askeri darbelere de destek oldu (Tepeciklioğlu, 2023). Öte yandan ABD hegemon bir güç olarak hem ekonomik hem de askeri olarak kıtadaki gücünü devam ettirirken, Avrupa ülkeleri ise diğer güçlerin yükselişiyle birlikte Afrika'daki nüfuzlarını kaybetmeye başladılar. Başta Fransa olmak üzere kıtadaki ekonomik etkilerini Çin'e kaptıran Avrupa ülkeleri (Merritt, 2024), askeri olarak da Afrika'dan çıkmaya başladılar. Türkiye gibi bölgesel bir güç de ekonomik, askeri ve yumuşak güç unsurlarını da kullanarak kıtada önemli aktörler arasında yer almaya başladı. ABD gibi hegemon bir güç, Çin ve Rusya gibi ABD'nin bu hegemonyasına meydan okuyan büyük güçler ve de Türkiye gibi bir bölgesel güç arasında küçük bir Ortadoğu ülkesi olarak Birleşik Arap Emirlikleri'nin Afrika'da artan etkisi sorgulanmaya değer görülmektedir. Nispeten küçük bir güç olarak BAE neden Afrika'daki güç mücadelesi içine dahil olmuştur ve bahsi geçen büyük güçler arasından kıta üzerinde hatırı sayılır bir nüfuza ulaşmayı nasıl başarmıştır.

BAE'nin Afrika politikasına bakıldığında birbiriyle bağlantılı iki önemli ayağı olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki Emirliklerin bir devlet olarak sahip olduğu en önemli güç unsuru olan finansal gücünü kullanarak oluşturduğu ekonomik bağlantılardır. Son 20 yılda başta gelişmiş ülkeler olmak üzere farklı ülkelerde olduğu gibi stratejik yatırımlarla nüfuzunu artıran BAE, kendi ekonomisiyle Afrika ülkelerini de bağlayacak yatırımlar yaparak buralarda etkisini artırmayı hedeflemektedir. Bu yatırımların temelini liman işletmeciliği, maden anlaşmaları ve yenilenebilir enerjiye yönelik yatırımlar oluşturmaktadır. Her üç alanda BAE'nin uzmanlaştığı ve kendi ticari gelişimiyle de bağlantılı sektörlerdir. Ekonomik ayağın ikinci kısmı ise Afrika ülkelerinin ticari olarak BAE'ye bağlanma sürecidir. Gelişen Asya ülkeleri ile Ortadoğu ve Avrupa arasında bir ticaret merkezi olmak isteyen Abu Dabi yönetimi, Afrikalı işadamları ve liman yatırımları sayesinde kıta ülkeleri ile ticaret hacmini hızla artırmaktadır. Son olarak dünyanın önde gelen bağışçı ülkelerinden biri olarak Afrika'ya en çok yardım ülkeler arasında olan BAE, bu yardımlarla da kıtaya etki etmektedir.

BAE'nin son on yılda bölgesel çapta artan etkisinin arkasında sadece parasal gücü olmadığı gibi Afrika özelinde de sadece parasal gücüyle nüfuzu artmamıştır. Parasal gücünün yanı sıra askeri olarak da müdahale etme yeteneklerini artırdığını ve bu gücünü kullanmaktan geri durmadığı görülmektedir. Batılı ülkelerden aldığı destekle azımsanmayacak sayıda askeri personel ile düzenli bir ordu oluşturan Emirlikler, savunma sanayi yatırımları ve silah ithalatı ile de askeri güç olarak önemli bir ülke haline gelmiştir. Bu gücünü en çok kullandığı yer ise Afrika ülkeleridir. Abu Dabi yönetimi askeri üsler kurma, desteklediği ülkelerin personeline askeri eğitim verme, silahlar, teçhizatlar, gemiler ve zırhlı araçlar

satma ya da hibe etme ve de doğrudan askeri çatışmalara katılma politikalarıyla kıtadaki askeri gücünü artırmaktadır. Bu askeri güç artırma politikasının önemli bir tarafı ise BAE'nin yatırımlar yaptığı ülkelere yönelik olmasıdır.

BAE'nin Afrika üzerinde neden nüfuz kurmak istediği sorusu da bu araştırmanın cevaplandırmaya çalıştığı diğer sorudur. BAE'nin son yirmi yılda artan nüfuzuyla bağlantılı olarak Abu Dabi yönetimi küçük bir ülke olarak Afrika'da da gücünü maksimize etmeye ve çıkarlarını korumaya çalışmaktadır. Doğal kaynakları ve nüfuzu ile uluslararası politikada git gide önemi artıran Afrika'da BAE'nin söz sahibi olması ticaret ve finans merkezi olma hedefi için önemli bir amaçtır. İkinci bir faktör ise özellikle Arap Ayaklanmaları sonrasında bölgede yaşanan değişimle ortaya çıkan güvenlik sorunları BAE'yi endişelendirmiştir. Dolayısıyla başta Afrika Boynuzu olmak üzere bölgedeki askeri gücünü artırarak bu açığa yönelik önlem almaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere, Arap Ayaklanmalar sonrası ortaya çıkan değişim rüzgarından rejim güvenliği nedeniyle en çok kaygılanan ülkelerin başında BAE gelmektedir. Bu rüzgârı tersine çevirmek için Suudi Arabistan ile birlikte çalışan Abu Dabi yönetimi Kuzey Afrika'da ülkelerinde sahip olduğu bütün araçlarla mücadele etmektedir. Son olarak Afrika üzerindeki nüfuzu ABD, Çin ve Rusya gibi ülkelerle ilişkilerinde pazarlık gücünü artıran bir etken olarak görülmektedir. Rusya ile Sudan ve Libya'da birlikte çalışan BAE, ABD nazarında da diğer güçlerin Afrika'daki etkisini dengeleyen bir müttefik konumundadır.

Çalışma BAE'nin genel olarak dış politikasına özel olarak ise Afrika siyasetine dair literatürü ele alarak başlamaktadır. İkinci kısımda ise BAE'nin Afrika politikasının iki ayağından biri olan ekonomik ilişkilere odaklanmakta ve verilerle Emirlik sermayeli şirketlerin Afrika'daki yatırımları, iki taraf arasındaki ticaret ve dış yardımlar incelenmektedir. Üçüncü kısımda ise BAE'nin Afrika'daki askeri varlığı ve bu varlığın içeriği ülkeler bazında ele alınmaktadır. Dördüncü ve son bölümünde ise çalışmanın bulguları tartışılmaktadır.

2. Literatür Taraması

Körfez bölgesinin doğal kaynak zengini küçük ülkelerinden biri olarak 2000'li yıllardan itibaren hem bölgesel hem de küresel siyasette adından sıkça söz ettirmeye başlayan BAE'nin dış politikası ile ilgili önemli çalışmalar bulunmaktadır. Buna mukabil Afrika politikasıyla ilgili çalışmalar daha çok düşünce ve medya kuruluşlarının analizlerine konu olmuştur. Yukarıda da bahsedildiği üzere 1990'lardan itibaren dış politikasını değiştirmeye başlayan Abu Dabi önderliğindeki Emirlikler, ana eksen Ortadoğu ve Arap dayanışması olan bir politika yerine uluslararası yönü olan bir dış politika çizgisi benimsemeye başlamıştır (Ulrichsen, 2016). Bu politikasını 2000'li yıllarda artan gelirleriyle birlikte daha iyi uygulama imkânı bulan BAE, günümüzde hem Ortadoğu'da hem de uluslararası alanda nüfuz sahibi bir ülke haline gelmiştir. BAE'nin bu başarısını konu edinen çalışmaların birinde Hellyer, henüz bu dönüşümün ilk yıllarında Emirliklerin sahip olduğu şartları ve bu şartlara göre dış politikasının avantaj ve kısıtlarını ele almaktadır (Hellyer, 2001). BAE dış politikasını ele alan bir diğer çalışmada Almezaini, emirlikler dış politikasının en önemli araçlarından dış yardımın kimlikler ve çıkarlar ile arasındaki bağlantıya odaklanmaktadır (Almezaini, 2011). Alzaabi ise BAE dış politikasını ülkenin bağımsızlığını kazandığı 1971'ten itibaren ele alarak değişim ve sürekliliklere yumuşak güç ve akıllı güç gibi uluslararası ilişkiler kavramları ile ele almaktadır (Alzaabi, 2019). BAE'nin 2000'li yıllarda değişen politikasını ele alan Pulat ise Katar ve Suudi Arabistan ile birlikte Emirliklerin sahip oldukları sermaye gücünü yatırım ve yardımlarla kullanarak uluslararası ve bölgesel çapta nüfuz elde ettiklerini iddia etmektedir (Pulat vd., 2021).

BAE'nin değişen dış politikası özellikle Arap Ayaklanmaları sonrasında daha somut delillerle görünür hale gelmiştir. Ortadoğu'da yaşanan gelişmelerin hemen hemen hepsinin taraflarından biri haline gelen Abu Dabi yönetiminin müdahaleci politikası da önemli çalışmalara konu olmuştur. Bu çalışmaların birinde Guéraiche BAE'nin Ayaklanmalar sonrasında Bahreyn, Suriye, Mısır, Libya, Tunus ve Yemen'de yürüttüğü politikayı incelemektedir. Buna ek olarak özellikle Körfez Krizi sırasında emirliklerin

yürüttüğü agresif politika üzerinden Abu Dabi yönetiminin statükocu dış politikası ele alınmaktadır (Guéraiche, 2018). BAE'nin bu agresif politikasının askeri yönünü ele alan bir çalışmada ise Emirliklerin Afrika Boynuzundaki askeri üs kurma politikası ve artan askeri angajmanı ortaya konmaktadır (Telci ve Horoz, 2018). Al-Suwaidi ise Abu Dabi yönetiminin Arap Ayaklanmaları sonrası politikasını rejim güvenliği açısından ele almakta ve Emirliklerin Libya'dan Bahreyn'e kadar olan müdahaleci politikasının BAE rejimi için hayati önem taşıdığını iddia etmektedir (Al-Suwaidi, 2023). BAE özelinde yapılan çalışmalar dışında Suudi Arabistan ve Katar gibi ülkeler ile Emirlikler dış politikasını birlikte ele alan çalışmalar da bulunmaktadır. Ragab Körfez ülkelerinin dış politikasının ele alındığı kitap Suudi Arabistan ve BAE'nin parasal gücü ve diplomasisini Arap Ayaklanmaları sonrası nasıl kullandığını incelemektedir (Ragab, 2018). Roberts ise Emirlikler ile Katar arasındaki dış politika farklılıklarını iki ülkenin liderleri üzerinden yapılan bir analiz ile ele almaktadır (Roberts, 2017).

Birleşik Arap Emirlikleri'nin Afrika politikasına bakıldığında ise Kuzey Afrika ülkelerine yönelik politikalarının daha çok ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmalarından birinde BAE'nin Arap Ayaklanmaları sonrası Mısır politikasını inceleyen Young, BAE'nin yatırım ve yardımları bir dış politika aracı olarak kullandığını ve Mısır'daki 2011-2012 sonrası karşı devrim süreçlerinde doğrudan rol oynadığını iddia etmektedir (Young, 2017). Benzer bir çalışmada Ziadah Suudi Arabistan ve BAE ittifakının parasal gücünü Kuzey Afrika ve Ortadoğu'yu şekillendirmedeki etkisi incelemektedir. Çalışmada yatırım ve yardımlar vasıtasıyla başka ülkelerde kullanılan bu parasal gücün yanı sıra askeri gücün de bir müdahale aracı olduğu iddia edilmektedir (Ziadah, 2019). BAE'nin Afrika politikası üzerine yapılan bir diğer çalışmada ise Emirliklerin Afrika ülkelerine yaptığı dış yardımlar incelenmektedir. Yazara göre BAE'nin Afrika'daki dış yardımlarının motivasyonları ekonomik kaygılar, güvenlik meseleleri ve uluslararası iş birliğidir (Guéraiche, 2022). Bazı çalışmalarda ise BAE dahil Körfez ülkelerinin Afrika Boynuzu bölgesindeki ülkelerin güç mücadelesi araştırılmaktadır. Mason ve Mabon, Huliaras ve Sophia Kalantzakos farklı çalışmalarda Körfez ülkelerinin Afrika Boynuzu ülkelerindeki politikalarının nedenini, belirleyicilerini ve sonuçlarını incelemektedirler (Mason & Mabon, 2022; Huliaras & Kalantzakos, 2017). Yapılan çalışmalar BAE'nin genelde dış politikasını ve özelde Afrika politikasını anlamada önemli bir yer tutsa da Emirliklerin bir bütün olarak Afrika politikasını inceleyen akademik çalışmalar bulunmamaktadır. Bu çalışma BAE'nin son yıllardaki Afrika politikasını anlama konusunda özgün bir konuma sahiptir.

3. Yatırım, Ticaret ve Yardım: BAE'nin Afrika Ülkeleriyle Ekonomik İlişkileri

BAE'nin Afrika'ya yönelik politikasının en güçlü ayağını ekonomik ilişkiler oluşturmaktadır. Yukarıda da bahsedildiği üzere varlık fonları, şirketleri ve vakıfları aracılığıyla 2 trilyon dolara yakın bir rezervi yöneten Abu Dabi yönetimi, bu parasal gücünü dış politikası icra sürecinde bir araç olarak kullanmaktadır. Batılı ülkelere yatırım yaparak gelişmiş ülkelerle ilişkisini güçlendiren BAE, özellikle 2010'lu yıllardan itibaren hem Ortadoğu hem de Afrika ülkelerine de yatırım ve yardımlar yaparak nüfuzunu artırma yoluna gitmiştir (Pulat, 2023). Bu politikanın Afrika üzerindeki uygulamalarına bakıldığında da 2010'dan önce kayda değer bir yatırım yokken bu tarihten itibaren yatırımların artmaya başladığı görülmektedir. Buna ek olarak Abu Dabi yönetiminin resmi rakamlarına göre son on yılda BAE 50'ye yakın ülkeye 22,6 milyar dolar parasal yardım yapmıştır (UAE Foreign Aid Reports 2023). BAE'nin Afrika'ya yönelik bu ekonomik angajmanının üç tarafı vardır: İlk olarak çeşitli alanlara doğrudan yatırımlar yapmak, liman işletmeleri olarak ve Afrikalı iş insanları ile bağlantılar kurarak bu ülkelerinin Abu Dabi ve Dubai üzerinden ticaret yapmasını sağlamak ve son olarak da doğrudan parasal yardımlar yapmaktır.

Emirliklerin Afrika politikasının en öne çıkan aracı yatırımlardır. Abu Dabi yönetimi Afrika ülkelerinde ne kadar yatırım yaptığını açıklamasa da güvenilir kurumlara göre BAE'nin kıtadaki toplam yatırımı yaklaşık 60 milyar dolardır. Sadece 2018 yılında Abu Dabi Kalkınma Fonu 28 Afrika ülkesinde 16,6 milyar dolarlık yatırım yapmıştır. Bu rakamlar BAE'yi Çin, ABD ve AB'nin ardından kıtadaki dördüncü

büyük yatırımcı yapmaktadır. Yatırımların ayrıntılarına inildiğinde ise BAE sermayesinin belirli stratejik sektörleri hedef alarak yatırımlar yaptığı görülmektedir (Pilling vd., 2024). Bu sektörler arasında yenilenebilir enerji, limanlar, madencilik ve gayrimenkul sektörleri öne çıkmaktadır.

BAE'nin en yoğun yatırım yaptığı enerji sektörüne yönelik yatırımlarını yapan firmaları 2019-2023 yılları arasında kıtada 72 milyar dolarlık yenilenebilir enerji yatırımı yapmışlardır (Savage, 2024). Açıklanan bu rakamların büyük kısmı henüz kesinleşmemiş mutabakat zaptı şeklinde olsa BAE'nin yatırım yoğunluğunu göstermesi açısından önemlidir. Bunun yanında BAE firmalarının ve fonlarının gerçekleşen birçok enerji yatırımı da bulunmaktadır. BAE'nin bölgedeki sıfırdan yaptığı yatırımların yanı sıra yerli veya yabancı şirketlerden hisse veya doğrudan şirketin tamamını satın alarak yaptığı yatırımlar da bulunmaktadır. Emirliklerin farklı ülkelerde yatırımlar yapan enerji firması Masdar, Güney Afrika, Senegal, Moritanya ve Seyşeller'de yatırımları bulunmaktadır. Masdar Sahra Altı Afrika ülkesinin enerji alanında sorunlar yaşayan ülkelere 10 milyar dolar yatırım yapmayı planlayan Abu Dabi yönetiminin bölgedeki aracı konumundadır. Satın alma yoluyla yapılan yatırımlardan biri Abu Dabi Ulusal Petrol Şirketi'nin Mozambik'te yer alan bir gaz havzasının yüzde 10'unu Portekizli Galp'tan alarak yaptığı yatırımdır. Bir diğer önemli satın alma ise Abu Dabi Holding'in Zambiya'da yer alan bir bakır madeninin çoğunluk hissesi için 1,1 milyar dolar ödedi. 2023 yazında BAE'nin kamu şirketi Sakima Demokratik Kongo Cumhuriyeti ile maden sahalarının geliştirilmesi için 1,9 milyar dolarlık bir anlaşma imzalandı (Pilling vd., 2024). Bunun yanında Batı Afrika'nın önemli ülkelerinden Gana'nın elektriğinin yaklaşık yüzde 15'i ülkenin yerel bir firması ile Abu Dabi sermayeli Taqar Grup tarafından ortak üretilmektedir. Dubai sermayeli Yellow Door Energy şirketi ise Güney Afrika'daki en önemli güneş enerjisi üreticilerindendir (Dakhling, 2023).

BAE'nin Afrika'daki enerji yatırımları yapan kurumlarından biri de Abu Dabi Kalkınma Fonu'dur. Şirketin yöneticileri 2023 yılında Kenya'nın başkentinde düzenlenen Afrika Enerji Zirvesi'nde kıtada 4,5 milyar dolarlık yenilenebilir enerji yatırımı sözü vermişlerdir (Wasike, 2023). Kendi rakamlarına göre ise şirket 2020 yılından itibaren 42 Afrika ülkesinde 10 milyar dolarlık yatırım yapmıştır. Sürdürülebilir kalkınma amaçlı yatırımlar olarak adlandırılan bu sermaye akışının önemli bir kısmı enerji yatırımlardır. Şirketin Togo, Şeyşeller, Gine, Mali, Senegal, Kenya ve Sierra Leone'de binlerce haneye elektrik sağlayan güneş enerjisi yatırımları da bulunmaktadır (WAM, 2024). BAE'nin enerji şirketlerinden bir diğer AMEA Power da son yıllarda Afrika'da yaptığı enerji yatırımları ile dikkat çekmektedir. Afrika'nın 19 ülkesinde 1600 MW'lık temiz enerji projesiyle aktif bir yatırım politikası izlemektedir. Şirketin gelecek yıllara yönelik hedeflerinde ise kıtaya yönelik toplamda 5 milyar dolarlık bir yatırım planı da bulunmaktadır (Al Nowais, 2023).

Enerji sektörünün yanı sıra, farklı alanlarda yatırımlar yapan Abu Dabi ve Dubai'nin Afrika'ya yönelik bu yatırım politikasının en iyi göstergelerinden biri de yaptığı ikili yatırım anlaşmalarıdır. Tablo 1'de de görüldüğü üzere 2011'den itibaren yavaş yavaş artmaya başlayan ikili yatırım anlaşmaları 2015'ten sonra yoğunlaşmaya başlamıştır. Hali hazırda BAE'nin 24 farklı Afrika ülkesi ile ikili yatırım anlaşması bulunmaktadır.

Tablo 1

Birleşik Arap Emirlikleri'nin Afrika Ülkeleriyle Yaptığı İkili Yatırım Anlaşmaları

Ülke	Anlaşma Tarihi
Mozambik	07.02.2022
Fil Dişi Sahilleri	24.11.2021/22.12.2019
Kongo Dem. Cumhuriyeti	12.10.2021
Zambiya	07.02.2020
Gine-Bissau	07.08.2019
Gambiya	16.07.2019

Tablo 1 (Devamı)

Liberya	30.04.2019
Güney Sudan	23.04.2019
Gabon	01.03.2019
Nijer	09.12.2018
Çad	04.09.2018
Zimbabve	16.06.2018
Mali	06.03.2018
Uganda	01.11.2017
Angola	05.04.2017
Etiyopya	03.12.2016
Senegal	22.10.2015
Mauritius	20.09.2015
Komorlar	26.03.2015
Moritanya	2015
Kenya	23.11.2014
Benin	04.03.2013
Gine	13.11.2011
Sudan	04.04.2011

Not: Veriler UNCTAD (BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı)'dan alınmıştır.

BAE'nin Afrika'daki en önemli yatırımları ise liman işletmeciliğine yönelik yatırımlardır. 2000'li yıllardan itibaren re-export¹ ticareti ile ticaret hacmini artıran BAE'nin bulunduğu konum ve limanları re-export konusundaki başarısının arkasındaki faktörlerden biridir. Ancak BAE sadece kendi limanlarını geliştirmekle yetinmemiş ve dünyanın farklı yerlerindeki limanların da işletmesini alarak bu alanda da uluslararasılaşma politikası izlemiştir. Başta Batılı ülkeler olmaz üzere birçok ülkede liman işletmelerini devralan Dubai ve Abu Dabili şirketler bu konuda uluslararası çapta uzmanlaşan şirketler haline geldi. Bu politikasının Afrika'daki tezahürlerine bakıldığında ise 12 farklı ülkede 16 limanın işletmesinin ya da inşasının BAE'li şirketlere ait olduğu görülmektedir. Abu Dabi ve Dubai'nin bu alana yönelik yatırımlarını iki büyük lojistik şirketi AD Ports ve DP World sürdürmektedir. Dubai şirketi olan DP World Afrika'da 9 limanın işletmesini yaparken Abu Dabi şirketi AD Port Grup ise 3 farklı ülkede 4 limanın işletmesini yapmaktadır (Ardemagni, 2023).

Tablo 2'de de görüldüğü üzere özellikle DP World 2000'li yılların başından itibaren kıtanın farklı ülkelerinde liman işletmeleri almaya başlamıştır. Tıpkı yatırımlarda olduğu gibi liman işletmeleri alma politikasının yoğunlaşması ise 2010'lu yıllarından ortasından itibaren başlamaktadır. Dubai sermayeli DP World'un bu konuda geçmişten beri oldukça aktif olduğu Abu Dabi şirketi AD Grup'un ise son yıllarda ilgisinin arttığı görülmektedir. İşletmesi ve inşası devam eden limanların dışında her iki şirketin de inşaatı henüz başlamayan limanları bulunmaktadır.

BAE şirketlerinin liman işletmelerine yatırdığı milyarlar dolarlık yatırımın (sadece DP World'un kıtadaki yatırımı 3 milyar dolardan fazla) tek nedeni muhtemel finansal getirisi değil. Bundan çok daha önemlisi BAE'nin Afrika ile ticaret yollarını kontrol etmesi ve kıtadaki ülkeleri doğrudan kendine bağlamasıdır. Limanların geliştirilmesi ve işletilmesi Abu Dabi ve Dubai limanlarından çıkan ürünlerin bu ülkelere erişimini sağlamaktadır. Bu durum BAE'nin re-export sayesinde Asya-Afrika ve Avrupa arasında bir ticaret merkezi olmasına da katkı sunmaktadır. AD Grup ve Abu Dabi Kalkınma Fonu 2019 ve 2021 yıllarında Moritanya hükümeti ile farklı limanların alt yapısının geliştirilmesi ve büyütülmesi için anlaştı. DP World ise 2022 yılında hem Tanzanya hem de Kenya'da liman alt yapısı geliştirmek için ön

¹ Re-export: Başka bir ülkeden ithal edilen ürünlerin değişiklik yapmadan ihraç edilmesidir. Çin başta olmak üzere Asya ülkelerinden alınan ürünler BAE'nin gelişmiş limanlarına gelmekte ve buradan Ortadoğu ve Avrupa ülkelerine satılmaktadır (Ulrichsen, 2016, p. 155)

anlaşma imzaladı. Angola’da ise AD Grup birden çok limanın alt yapısının geliştirilmesi ve bir denizcilik akademisi kurulması için anlaşma yaptı (Ardemagni, 2023).

Tablo 2

DP World ve AD Grup’un Afrika’da Liman İşletmesi Aldığı Ülke ve Limanlar

Ülke	Liman	Yıl	Süre	Şirket
Cezayir	Djazair	2008	30	DP World
Mısır	Güney Süveyş	2009	-	DP World
Mısır	Kızıldeniz	2023	30	AD Group
Cibuti	Cibuti	2006	-	DP World
Somaliland	Berbera	2017	-	DP World
Somali	Bosaso	2017	30	P&O Ports
Ruanda	Kigali	2016	25	DP World
Mozambik	Maputo	2006	-	DP World
Güney Afrika	Komatipoort	2019	-	DP World
Angola	Luanda	2021	20	DP World
Kongo	Pointe-Noire	2023	-	AD Grup
Tanzanya	Dar es-Salam	2023	30	DP World
Gine	Kamsar	2016	-	AD Grup
Senegal	Dakar	2008	25	DP World
Senegal	Ndayane	2020 (inşa sürecinde)	-	DP World
Dem. Kongo Cum.	Banana	2021 (inşa sürecinde)	30	DP World
Sudan	Abu Amama	2022 (inşa sürecinde)	-	AD Grup

Not: Ana akım haber kaynakları ve analizlerden elde edilen bilgilerle derlenmiştir.

BAE’nin Afrika ülkelerine yönelik ekonomik bağlantılarının önemli bir ayağını da ticaret ve Afrikalı iş adamları ile girdiği ilişki bulunmaktadır. Emirlikler Afrika ile ticari bağlantıları artırmak için öncelikle kıtadaki temsilcilik sayısını artırırken doğrudan uçuşlarla da bağlantıları artırma yoluna gitti. Bahsedildiği üzere liman işletmeleri ticareti ve bağlantıları artırmak için en kritik adımlardan biridir. BAE’nin finans ve re-export sektörü ile öne çıkan ülkesi konumunda bulunan Dubai ise Afrikalı işletmeleri emirliğe davet ederek burada faaliyet yürütmesi için çaba sarfetmektedir. 2023 yılı itibariyle Dubai Uluslararası Ofisine kayıtlı 32 binden fazla işletme bulunmaktadır. Buna ek olarak birçok uluslararası firmanın Afrika şubelerinin ofisleri de BAE’de bulunmaktadır (Procopio & Cok, 2024).

BAE yönetimi, 2000’li yılların başından itibaren petrol fiyatlarının artmasının yanı sıra re-export politikası sayesinde ticaret hacmini rekor seviyelere çıkardı. Afrika ülkeleri ile ticaretine bakıldığında ise her ülkeyle ticaretinin yüksek oranlarda arttığı görülmektedir. 2000 yılında tüm kıta ile toplamda 1,4 milyar dolar ticaret hacmi olan BAE’nin 2023 yılı sonu itibariyle 83,5 milyar dolara çıkmıştır. BAE ile Afrika arasındaki ticaretin yapısına baktığında körfez ülkesinin kıta ülkelerine karşı ciddi bir ticaret açığı verdiği görülmektedir. Bunun temel nedeni ise BAE’nin Afrika ülkelerinden yaptığı altın, değerli metaller ve taşlar, bakır ve alüminyum gibi mineral ithalatıdır. Bunların hepsi BAE’nin son yıllarda öne çıktığı yenilenebilir enerji, değerli maden ve taşlar gibi sektörler için kritik maddelerdir. Altın rezervlerini geliştirmeyi stratejik bir hedef olarak belirleyen Abu Dabi hükümeti için Afrika’daki altın madenleri oldukça önemli durumdadır. Dolayısıyla BAE için Afrika pazarı ihracattan ziyade bu maddelere ulaşmak için önemlidir (Procopio & Cok, 2024). BAE’nin kıtadaki ticaret partnerlerine bakıldığında 2023 yılı için Gine, Güney Afrika, Mısır, Mali, Gana, Libya, Kenya, Kongo ve Togo’dur. Bununla birlikte Mısır ve Sudan gibi Arap Birliği üyesi ülkeler de BAE’nin geleneksel ticaret ortakları arasındadır (UAE Moec, 2025)

BAE dış yardım politikasıyla geçmişten itibaren önemli bağışçı ülkelerden biridir. 1971’te tam bağımsızlığı kazanmasının ardından 1973 Petrol Krizi ile gelirleri kat kat artan Abu Dabi yönetimi başta

Arap ve Müslüman ülkeler olmak üzere birçok ülkeye yardımlar yapmaya başlamıştır. 1990'ların sonunda doğru dış politikasıyla doğru orantılı olarak dış yardım yaptığı ülkeleri de çeşitlendirmeye başlayan BAE, 5 kıtada birçok ülkeye bağışlar yapmaya başlamıştır (Almezaini, 2011). Emirlikler yönetiminin özellikle 2000'li yıllarda bu yardımları gelirleri ölçüsünde artırmaya başladığı görülmektedir. Ancak asıl artış Arap Ayaklanmaları sonrası yaşanmıştır. BAE başta Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkeleri olmak üzere kendisine yakın gördüğü rejimleri ve tarafları cömert yardımlarla desteklemiştir (Pulat, 2023).

Emirliklerin dış yardım yaptığı ülkelere baktığında, Ortadoğu ülkelerinden sonra başta Kuzey Afrika ülkeleri olmak üzere Afrika ülkeleri gelmektedir. Ancak buna rağmen Yemen, Ürdün ve Suriye gibi ülkelerden dolayı Afrika kıtası Asya'dan sonra ikinci yardım yapılan kıtadır. BAE'nin kendi kurumları aracılığıyla yayınladığı rakamlara bakıldığında, 2013 yılına kadar Afrika'ya yönelik parasal yardımların 500 milyon doları dahi bulmadığı görülmektedir. Mısır'da gerçekleşen darbenin ardından bu ülkeye yapılan yüklü miktarda yatırımlar yardımları bir anda 10 kattan fazla artmasına neden olmuştur. Mısır'ın yanı sıra iç savaş yaşanan Libya, ayaklanmaların ardından barışçıl bir geçişin yaşandığı Tunus ve BAE'nin geleneksel müttefiklerden Fas'a yapılan yardımlar da bu artış da pay sahibidir (Pulat, 2024). Abu Dabi yönetimi yardımlar vasıtasıyla Mısır'da darbe ile iktidara gelen Sisi yönetimine ekonomik olarak destek olurken Libya'da ise BM tarafından tanınan geçiş hükümetine karşı darbe yapmaya çalışan Halife Hafter'e destek olmuştur (Young, 2017, p. 126). Tunus da ise Raşid Gannuşi'ye karşı diğer partileri desteklerken diğer KİK üyesi ülkelerle birlikte Fas'ın içinde bulunduğu ekonomik krize karşı Rabat yönetimine doğrudan parasal yardımlar yapmıştır.

Tablo 3

BAE'nin Afrika Ülkelerine Yaptığı Yardımlar ve Toplam Yardımları İçindeki Payı

Yıl	Miktar	Oran (%)
2009	0,248	10
2010	0,200	26
2011	0,260	12,3
2012	0,343	21
2013	4,90	83
2014	4	65
2015	6,84	77,6
2016	3,46	57
2017	1,02	20
2018	1,5	19
2019	2,68	33,5
2020	1,31	47
2021	0,606	19,7
2022	0,600	17,4
2023	0,636	20

Not: BAE Yıllık Dış Yardım Raporları²

BAE'nin Afrika yardımlarının hepsi Kuzey Afrika ülkelerine gitmemektedir. Emirliklerin toplam dış yardımının büyük bölümünü yapan Abu Dabi Kalkınma Fonu Sahra Altı Afrika ülkelerinden Gana, Mali, Togo, Uganda gibi ülkelere parasal yardımlar yapmaktadır. Buna ek olarak BAE'nin yine kalkınma fonu ve diğer vakıfları aracılığıyla en çok yatırım yaptığı bölge Afrika Boynuzu ülkeleridir. Birçok kez kıtlık yaşanan ve dış yardımlara ihtiyaç duyan bölge en çok yardımı körfez ülkelerinden almaktadır. Eritre, Cibuti, Somali ve Sudan bu yardımları alan ülkeler durumundadır (UAE Annual Foreign Aid Reports; Guéraiche, 2019, p. 218). Her ne kadar son yıllarda Sahra Altı Afrika ülkelerine yapılan yardımlar son

² <https://www.mofa.gov.ae/en/the-ministry/uae-international-development-cooperation/annual-foreign-aid-report>

dönemde artsa da BAE'nin dış yardım dağılımına bakıldığında daha çok Kuzey Afrika ve Afrika Boynuzu ülkeleri olduğu görülmektedir. Bunun en önemli nedeni her iki bölgede de özellikle bölgedeki diğer ülkelerle verilen güç mücadelesidir. Kuzey Afrika ülkelerinde tehdit olarak gördüğü İhvan yanlısı partilerin iktidara gelmemesi için çaba sarf eden BAE, Afrika Boynuzu'nda da Türkiye ve Katar ile bir rekabete girmiştir (Telci, 2021). Bu durum dış yardımlar dahil BAE'nin bölgeye yönelik ekonomik angajmanını artırmasına neden olmuştur.

4. Askeri Angajman

Diğer küçük Körfez ülkeleri gibi düşük bir nüfusa sahip olan Birleşik Arap Emirlikleri, bu eksiliğine rağmen planlı bir politika takip ederek ordusunu geliştirmeyi başarmıştır. Bu politikanın içeriğine bakıldığında ilk olarak, başta ABD olmak üzere Batılı ülkelerle işbirliği anlaşması yaparak hem askeri personelini hem kurumsal kapasitesini yükseltmiştir. Buna ek olarak, yine çoğu ABD'den olmak üzere bol miktarda silah alarak kurmaya çalıştığı ordusunu en modern silah, teçhizat ve araçlarla donatmıştır. Bu konuda sadece dışarıya bağımlı olmak istemeyen Abu Dabi yönetimi, kurduğu savunma sanayi ile de kayda değer bir üretici olmayı başarmıştır. Düşük nüfus dezavantajını ise emirlik vatandaşlarına getirilen zorunlu askerlik ve paralı askerler istihdam ederek çözmüştür. Bu politikaların sonucunda 60 binden fazla askeri personele, yabancı danışman ve paralı askerlere sahip olan BAE, bölgenin etkili askeri güçlerinden biri olmayı başarmıştır (Dalton & Shah, 2021).

Birleşik Arap Emirlikleri'nin son 20 yılda geliştirdiği bu askeri gücünü kullandığı sahalardan biri de Afrika ülkeleridir. BAE'nin Afrika'daki askeri angajmanı bazı ülkelerle askeri işbirliği anlaşması yapmak, askeri üsler kurmak ve üslerde askeri personel bulundurmak, savunma sanayi işbirlikleri yapmak ve de her türlü askeri araç, silah ve teçhizat yardımı yapmak şeklindedir. Abu Dabi yönetiminin askeri angajmanının stratejik hedeflerine bakıldığında ise üç hedefin öne çıktığı görülmektedir. İlk olarak yukarıda da bahsedildiği üzere 2010'lu yıllarda kıtadaki yatırımlarını artıran BAE, bu ülkelerdeki yatırımlarını korumayı hedeflemektedir. Nitekim Abu Dabi yönetiminin özellikle liman işletmesi aldığı ve maden ithalatı yaptığı ülkelerle askeri ilişkilerini geliştirdiği görülmektedir. Birinci hedefle bağlantılı olarak Abu Dabi yönetiminin ikinci hedefi ise bazı ülkelerdeki terörizm ve korsanlıkla mücadele konusunda bu ülkelere yardım etmektir. BAE Somali'de el-Şebab, Nijerya'da Boko Haram, diğer Sahel bölgesi ülkelerindeki farklı ülkelerdeki terörist gruplara karşı bu ülkelerin hükümetlerine destek olmaktadır Üçüncü olarak ise bazı ülkelerde desteklediği rejim veya tarafların iktidar mücadelesinde askeri destek vererek iktidarda kalmaları ve iktidarı ele geçirmelerini hedeflemektedir (Ardemagni, 2024).

BAE'nin kıtadaki askeri angajmanının hedeflerinden biri, liman işletmeleri aldığı ülkelere askeri destek vermektedir. Tablo-2'de yer alan ve BAE'nin liman işletmeleri aldığı birçok ülke ile askeri işbirliği anlaşmaları yapılmış, bu ülkelere doğrudan askeri araç veya silah teçhizatı yardımıyla bulunulmuş veya ülke topraklarında askeri üslerle kendi çıkarlarını tehdit edecek gelişmelere karşı önlemler alınmıştır. Bu politika en alt düzeyde savunma sanayi işbirliği anlaşmaları ile en üst düzeyde doğrudan askeri üs kurup asker bulundurmak arasında çeşitli yöntemlerle kendini göstermektedir (Fraoli, 2024). Örneğin Cezayir ile 2008 yılında yapılan liman anlaşmasını 2012 yılında bu ülke ile yapılan ortak askeri araç üretimi anlaşması takip etmiştir. Benzer şekilde Mısır ile de savunma sanayinde ortak projelere imza atma konusunda mutabakata varılmıştır. Her iki ülkede önemli bir askeri güç olarak BAE'nin askeri desteğine ihtiyaç duymamaktadır. Ancak Afrika Boynuzu'nda yer alan Somali'de ise Abu Dabi yönetimi hem merkezi hükümet (Mogadişu yönetimi) hem de ayrılıkçı Somaliland'de askeri angajman ile çıkarlarını koruma yoluna gitmiştir. Hem Kızıldeniz hem de Hint Okyanusu yolunun güvenliği için önemli bir konumda bulunan Somali'de liman işletmeleri bulunan BAE'nin Afrika'daki en önemli askeri varlığı da bu ülkededir. 2017'de Somaliland topraklarındaki Berbera'da askeri üs inşasına başlayan BAE, 2019'da Yemen'deki güçlerini çektikten sonra bu üssü sivil havacılığa çevirmiştir. 2018'de ise yine

ayrılıkçı Somaliland yönetimi ile yapılan anlaşma buradaki asker ve polisler için eğitim vermeye başlamıştır (Ardemagni, 2023, 2024).

BAE'nin Somali topraklarında ise 2022 ve 2023'de kurulan iki adet askeri üssü bulunmaktadır. Kismayo ve Somali'ye bağlı özerk bir bölge olan Puntland'da Bosasa'da askeri üsler açan BAE, buradaki yatırımlarının yanı sıra eş-Şebab ve Hint Okyanusu'ndaki korsanlık faaliyetlerine karşı asker bulundurmaktadır. Abu Dabi yönetimi ile Mogadişu arasında eş-Şebab'la mücadele konusunda da işbirliği anlaşması bulunmaktadır. Bu anlaşmanın gereklerinden biri olarak BAE ordusunda görev yapan askeri personel tarafından Somali askerlerine eğitim verilmekte ve askeri eğitim merkezi de Abu Dabi hükümeti tarafından finanse edilmektedir. Somali'nin son yıllarda BAE'nin bölgesel güç mücadelesi içinde olduğu Türkiye ve Katar'la yakınlaşmasının ardından Abu Dabi yönetimi Somaliland'le ilişkilerini yoğunlaştırırsa da Somali'deki askeri varlığı devam etmektedir (Telci & Horoz, 2018, pp. 147-150).

DP World'un liman işletmesini aldığı Orta Afrika ülkesi Angola'ya ise kendi savunma ihracatı açısından önemli bir anlaşma yapan Abu Dabi yönetimi 1 milyar doların üzerinde satış anlaşması yaptı. Korvet, helikopter ve küçük gemilerden oluşan bir paket kapsamında Angola da rekor seviyede bir alım yaptı (Edge Group, 2023). Sahel bölgesi ülkeleri de BAE'nin askeri angajmana girdiği ülkeler arasındadır. Moritanya'ya nakliye uçakları ve zırhlı araç satışı yapan Abu Dabi yönetimi, ayrıca terörizmle mücadele kapsamında Sahel ülkesi personellerine eğitim vermek için bir askeri okul inşa etmiştir. Bir diğer Sahel bölgesi ülkesi Mali ile askeri işbirliği anlaşması imzalayan BAE, Mali, Nijerya ve Burkina Faso'ya ise zırhlı araç hibesi yaptı (Ribe, 2024). Çad ise BAE'nin Afrika'daki askeri varlığının en açık şekilde görüldüğü ülkelerden biridir. 2023'de iki ülke arasında askeri işbirliği anlaşması imzalanırken BAE, Sudan iç savaşında desteklediği Hızlı Destek Kuvvetleri (HDK)'ne yardım etmek için Amdjarass askeri bir üs kurdu. Buna ek olarak tıpkı diğer ülkelerde olduğu gibi askeri teçhizat hibeleriyle Çad hükümetine de destek oldu. Senegal de BAE'nin terörle mücadele konusunda askeri işbirliği anlaşması yaparak hibelerle destek olduğu bir diğer ülkeler arasındadır. BAE'nin liman işletmesi olduğu bir diğer ülke olan Kenya ise BAE'den hem helikopter aldı hem de modernizasyon ve bakım için BAE şirketleri ile anlaşma imzaladı (Fraïoli, 2024).

BAE'nin Afrika'daki askeri varlığının iç savaflara doğrudan müdahale ile görüldüğü üç ülke ise Etiyopya, Libya ve Sudan'dır. Abu Dabi yönetimi her üç ülkede de kendisine yakın olan taraflara açık bir şekilde askeri destek sunmuştur. Libya'da Muammer Kaddafi'nin devrilmesinin ardından oluşan geçiş hükümetine karşı isyan başlatan eski bir general olan Halife Hafter'i destekleyen BAE, Al Khadim hava üssünü genişleterek SİHA ve jetlerle bu ülkede operasyonlar gerçekleştirdi. Türkiye'nin de Libya iç savaşına müdahalesinin ardından desteğini artıran BAE, yüzlerce uçak dolusu yardımın yanı sıra hava saldırılarını artırarak devam ettirdi (Badi, 2022). BAE'nin müdahil olduğu bir diğer iç çatışma ise 2020-22 yılları arasında Etiyopya'da merkezi hükümet ile Tigray arasındaki iç savaştır. Afrika'nın en kalabalık ülkelerinden biri olan Etiyopya'ya bu çatışma sırasında yüzlerce nakliye uçağı ile destek taşıyan BAE, zırhlı araçlar, silahlar ve bol miktarda mühimmat ile Etiyopya yönetimine en çok yardım eden ülke oldu. Sadece bu yardımlar yetinmeyen Abu Dabi yönetimi insansız hava araçları ile Tigray militanlarına da saldırılar düzenledi. BAE'nin Etiyopya hükümeti sadece bunlarla da kalmadı. Merkezi hükümetin yetkililerini koruyan cumhuriyet muhafızlarının eğitimini üstlenen Abu Dabi yönetimi, merkezi hükümet ile de terörle mücadele konusunda mutabakat zaptı imzaladı (Aljazeera, 2021). BAE'nin doğrudan müdahil olduğu bir diğer iç savaş ise Sudan'da 2023'te başlayan ve hali hazırda devam eden çatışmadır. 2019'da darbe ile iktidarı ele geçiren ordu mensupları arasındaki anlaşmazlıkların sonucunda başlayan çatışmalarda Hızlı Destek Kuvvetleri olarak adlandırılan tarafı destekleyen Abu Dabi yönetimi, Libya ve Çad'da kullandığı askeri üsler üzerinden HDK'ya yoğun miktarda askeri teçhizat ve silah yardımı yaptı (Townsend, 2024).

Genel olarak bakıldığında BAE'nin Somali, Eritre, Çad ve Libya'da olmak üzere hala aktif veya geçmişte askeri amaçlarla kullanılan üsleri bulunmaktadır. Buna ek olarak Somali, Libya, Sudan ve Etiyopya'da

doğrudan çatışmalara müdahil olan Emirlikler, diğer çatışma alanlarına ise askeri araç yardımları ile dolaylı olarak müdahil olmaktadır. Abu Dabi yönetimi geliştirmeye çalıştığı savunma sanayi ürünleri için de Afrika'yı hem bir pazar hem de uygulama alanı olarak görmekte ve birçok ülkeye silah satmakta ya da hibe etmektedir. BAE'nin askeri angajmanı Abu Dabi'nin büyük güçlerle ilişkisini de etkileyen bir faktördür. Uzun yıllardır ABD ile müttefik olan BAE, Sudan ve Libya'daki sıcak çatışma ortamlarında Rusya ile çalışmakta ve Moskova ile de ilişkilerini geliştirmektedir. Nitekim Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden sonra devlet başkanı Vladimir Putin'in ziyaret ettiği nadir ülkelerden biri de BAE olmuştur (Cura, 2023). Rusya ile askeri meseleler üzerinden ilişki kuran Abu Dabi yönetimi Çin ile de ekonomi üzerinden bağlantı kurabilmektedir. Afrika'da zaman zaman rekabet etseler de BAE'nin Afrika'daki birçok limanı elinde bulundurması Abu Dabi yönetimine Pekin'e karşı güçlendirmektir. Buna karşın ticaret merkezi olan BAE için Çin ticaretinin varlığı da kritik konumdadır (Mahjoub, 2025). BAE'nin Afrika'daki etkisinin ABD ile ilişkilerinde de etkisi bulunmaktadır. BAE'nin terörizmle mücadelesi ve Çin'in ekonomik etkisini kırması ABD tarafından olumlu karşılanırken, Sudan gibi çatışma alanlarında desteklediği grupların katliamları ve ticaret konusunda Çin ile işbirliği Washington yönetiminin rahatsız olduğu noktalardır (Pecquet, 2024).

5. Sonuç

Çalışma Birleşik Arap Emirlikleri'nin son yıllarda artan Afrika'ya ilgisinden hareketle bu ülkenin kıtadaki politikasını incelemiştir. BAE, uluslararası politikanın büyük güçlerinin nüfuz mücadelesi verdiği Afrika'da etkili bir ülke olma konumuna geldiği söylenebilir. Bunu sahip olduğu en önemli güç unsuru olan finansal gücünü stratejik bir şekilde kullanarak ve son yıllarda geliştirdiği askeri gücünü de ekonomik gücüyle tamamlayıcı olarak kullanarak başarmıştır. Yatırımlar, BAE'nin Afrika ülkeleri üzerindeki etkisini artırmak için kullandığı en etkili araçlardır. Afrika ülkelerinin limanlarının geliştirilmesi, bu limanların BAE şirketleri tarafından yönetilmesi hem bu ülkelerdeki Emirlik nüfuzunu artırmakta hem de bu ülkelerin ticaretiyle Emirlikler arasındaki ticaretin geliştirilmesini sağlamaktadır. Buna ek olarak Afrikalı iş adamlarına yönelik çeşitli kolaylıklar ve faaliyetlerle BAE ile Afrika iş dünyası arasındaki bağlantılar güçlendirilmektedir. BAE'nin Afrika'ya yönelik bir diğer hamlesi de dış yardımlardır. Yıllardır dünyanın birçok ülkesine yardımlar yapan BAE'nin bağış lokasyonlarının başında Afrika ülkeleri de gelmektedir.

BAE'nin Afrika ülkelerine yönelik askeri angajmanı ise kıtadaki nüfuzunu artırmasının ikinci yöntemidir. Özellikle liman işletmelerini aldığı ülkelerde askeri varlığını artıran BAE, buradaki yatırımlarını ve nüfuzunu korumak istemektedir. Buna ek olarak Sudan, Libya, Etiyopya gibi ülkelerde desteklediği rejimlerin/tafafların ayakta kalması ya da iktidara gelmesi için askeri yardımlarla veya doğrudan askeri müdahalelerle desteklediği görülmektedir. Bunun dışında Eş-Şebab, Boko Haram ve el-Kaide gibi terörist gruplarla mücadele için birçok ülkeye silah ve teçhizat yardımı, satışı, askeri işbirliği ve de eğitim desteği vermektedir. Sonuç olarak BAE'nin Afrika ülkeleri üzerindeki nüfuzu ekonomik ve askeri araçlar vasıtasıyla artmaktadır.

Kaynakça

- Akdoğan, İ. (2025). *Bağımlılık ve bağımsızlık arasında Suudi Arabistan: Ortadoğu'da güvenlik arayışı*. Kadim Yayınları.
- Al Nowais, H. (2023, Ekim 12). Why the UAE is a perfect partner in Africa's green energy revolution. *Invest Africa*. <https://www.investafrica.com/insights-and-news/why-the-uae-is-a-perfect-partner-in-africas-green-energy-revolution>
- Almezaini, K. S. (2011). *The UAE and foreign policy: Foreign aid, identities and interests* (1. baskı). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203815755>
- Al-Suwaidi, K. (2023). *The UAE after the Arab Spring: Strategy for survival*. I.B. Tauris.
- Alzaabi, M. (2019). Foreign policy of the United Arab Emirates (UAE): Continuity and change. İçinde A. Al-Masri & K. Curran (Ed.), *Smart technologies and innovation for a sustainable future* (Advances in Science, Technology & Innovation serisi). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-01659-3_18
- Ardemagni, E. (2023, Haziran 13). One port, one node: The Emirati geostrategic road to Africa. *ISPI*. <https://www.ispionline.it/en/publication/one-port-one-node-the-emirati-geostrategic-road-to-africa-131893>
- Ardemagni, E. (2024, Nisan 30). Flexible outposts: The Emirati approach to military bases abroad. *Carnegie Endowment for International Peace*. <https://carnegieendowment.org/sada/2024/04/flexible-outposts-the-emirati-approach-to-military-bases-abroad?lang=en>
- Badi, E. (2022, Ekim 22). The UAE is making a precarious shift in its Libya policy. Here's why. *The Atlantic Council*. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-uae-is-making-a-precarious-shift-in-its-libya-policy-heres-why/>
- Cura, A. (2023, Aralık 6). Putin, BAE Devlet Başkanı Al Nahyan ile Abu Dabi'de bir araya geldi. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/putin-bae-devlet-baskani-al-nahyan-ile-abu-dabi-de-bir-araya-geldi/3074883>
- Dakhling, P. (2023, Aralık 31). TAQA Morocco's \$27B green hydrogen project. *Africa Energy Council*. <https://africanenergycouncil.org/taqa-moroccos-27b-green-hydrogen-project/>
- Dalton, M., & Shah, H. (2021, Ocak). Evolving UAE military and foreign security cooperation: Path toward military professionalism. *Carnegie Middle East Center*. <https://carnegieendowment.org/research/2021/01/evolving-uae-military-and-foreign-security-cooperation-path-toward-military-professionalism?lang=en¢er=middle-east>
- Fraioli, P. (2024, Aralık). The UAE as a security partner in Africa. *IISS*. <https://www.iiss.org/publications/strategic-comments/2024/12/the-uae-as-a-security-partner-in-africa/>
- Guéraiche, W. (2019). The UAE and the Arab Spring: Rethinking foreign policy. İçinde C. Çakmak & A. O. Özçelik (Ed.), *The world community and the Arab Spring*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-319-60985-0_18
- Guéraiche, W. (2022). Between foreign policy and development assistance: The UAE international cooperation in Africa. *Forum for Development Studies*, 49(2), 211–232. <https://doi.org/10.1080/08039410.2022.2080763>
- Huliaras, A., & Kalantzakos, S. (2017). The Gulf states and the horn of Africa: A new hinterland? *Middle East Policy*, 24(4), 63–75. <https://doi.org/10.1111/mepo.12310>

- Mahjoub, H. (2025). The emerging sub-imperial role of the United Arab Emirates in Africa. *Trans National Institute*. <https://www.tni.org/en/article/the-emerging-sub-imperial-role-of-the-united-arab-emirates-in-africa>
- Mason, R., & Mabon, S. (Ed.). (2022). *The Gulf States and the Horn of Africa: Interests, influences and instability*. Manchester University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctv29mvt13>
- Merritt, G. (2024). Why Europe is losing Africa to Moscow and Beijing. *Friends of Europe*. <https://friendsofeurope.org/insights/why-europe-is-losing-africa-to-moscow-and-beijing/>
- Pecquet, J. (2024, Temmuz 4). US under growing pressure to take action against UAE in Sudan. *The African Report*. <https://www.theafricareport.com/353726/us-under-growing-pressure-to-take-action-against-uae-in-sudan/>
- Pilling, D., Cornish, C., & Schipani, A. (2024, Mayıs 30). The UAE's rising influence in Africa. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/388e1690-223f-41a8-a5f2-0c971dbfe6f0>
- Procopio, M., & Cok, C. (2024, Haziran 20). Beyond competition: How Europe can harness the UAE's energy ambitions in Africa. *European Council on Foreign Relations*. <https://ecfr.eu/publication/beyond-competition-how-europe-can-harness-the-uaes-energy-ambitions-in-africa/#geostrategic-abu-dhabi>
- Pulat, A. (2023). *Körfez sermayesinin politik gücü Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar örneği*. İktisat Yayınları.
- Pulat, A., Akdoğan, İ., & Küpeli, M. (2021). Suudi Arabistan-İran bölgesel rekabetinde Suudi dış yardımlarının siyasi etkinliği (2010-2020). *Uluslararası İlişkiler*, 18(69), 103-119. <https://doi.org/10.33458/uidergisi.912054>
- Ragab, E., & Colombo, S. (Ed.). (2018). *Foreign relations of the GCC countries: Shifting global and regional dynamics* (1. baskı). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203701287>
- Ribe, A. V. (2024, Ekim 14). The GCC and sub-Saharan security: Equipment supplies above all. *IISS*. <https://www.iiss.org/online-analysis/commentary/2024/09/the-gcc-and-sub-saharan-security-equipment-supplies-above-all/>
- Roberts, D. B. (2017). Qatar and the UAE: Exploring divergent responses to the Arab Spring. *The Middle East Journal*, 71(4), 544-562. <https://doi.org/10.3751/71.4.12>
- Savage, R. (2024, Aralık 24). UAE becomes Africa's biggest investor amid rights concerns. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2024/dec/24/uae-becomes-africa-biggest-investor-amid-rights-concerns>
- Telci, I. N. (2021). The Horn of Africa as venue for regional competition: Motivations, instruments and relationship patterns. *Insight on Africa*, 14(1), 73-87. <https://doi.org/10.1177/09750878211034153>
- Tepeciklioğlu, E. (2023). Afrika darbelerinin arkasında Rusya mı var? *Fikir Turu*. <https://www.fikirturu.com/jeo-politika/afrika-darbelerinin-arkasinda-rusya-mi/>
- Townsend, M. (2024, Temmuz 25). 'Smoking gun' evidence points to UAE involvement in Sudan civil war. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/global-development/article/2024/jul/25/smoking-gun-evidence-points-to-uae-involvement-in-sudan-civil-war>
- Aljazeera. (2021, Kasım 25). UAE air bridge provides military support to Ethiopia gov't. <https://www.aljazeera.com/news/2021/11/25/uae-air-bridge-provides-military-support-to-ethiopia-govt>

UAE Annual Foreign Aid Reports, UAE Ministry of Foreign Affairs, 2024, <https://www.mofa.gov.ae/en/the-ministry/uae-international-development-cooperation/annual-foreign-aid-report>

UAE Foreign Aid Report 2023, UAE Ministry of Foreign Affairs, https://www.mofa.gov.ae/-/media/Feature/News/Emirati-Traveler/2023_MOFA-Foreign-Aid-Report_EN.pdf

Ulrichsen, K. (2016). *The United Arab Emirates: Power, politics and policy-making*. Routledge.

United Arab Emirates Ministry of Economy. (2025, Mart 1). International trade map. <https://www.moec.gov.ae/en/international-trade-map>

WAM. (2024, Mayıs 29). ADFD finances projects in 42 African countries worth AED35.3 billion. *Emirates News Agency*. <https://www.wam.ae/en/article/b3earpg-adfd-finances-projects-african-countries-worth>

Wasike, A. (2023, Eylül 5). UAE commits \$4.5B to advance clean energy initiatives in Africa. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/energy/investments/uae-commits-45b-to-advance-clean-energy-initiatives-in-africa/38848>

Young, K. E. (2017). A new politics of GCC economic statecraft: The case of UAE aid and financial intervention in Egypt. *Journal of Arabian Studies*, 7(1), 113–136. <https://doi.org/10.1080/21534764.2017.1316051>

Ziadah, R. (2019). The importance of the Saudi-UAE alliance: Notes on military intervention, aid and investment. *Conflict, Security & Development*, 19(3), 295–300. <https://doi.org/10.1080/14678802.2019.1608026>

Makale Bilgi Formu

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zeka Bildirimi: Bu makale yazılırken hiçbir yapay zeka aracı kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.